

แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
จังหวัดนครราชสีมา
GUIDELINE FOR THE DEVELOPMENT OF TEMPLES AS CULTURAL
TOURISM IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

¹เบญจมาศ สุวรรณวงศ์, ²พระมหาสุพร รักษิตธมโม และ ³พระอนันต์ อภินันโท(ผากา)

¹Benjamas Suwannawong, ²Phramaha Suporn Rakittathammo

and ³Phra Anan Phaka

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹benjamas.suw@mcu.ac.th, ²suporn.ruk@mcu.ac.th, ³anan.pha@mcu.ac.th

Received: August 25, 2024; **Revised:** November 6, 2024; **Accepted:** December 28, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้รู้ นักวิชาการ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ พระภิกษุและนักท่องเที่ยว ในวัดสำคัญ 3 แห่ง ได้แก่ วัดพายัพ วัดพระนารายณ์มหาราชและวัดศาลาลอย ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายและสำคัญ เช่น วัดพระนารายณ์มหาราช วัดพายัพ และวัดศาลาลอย ซึ่งเป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและมีสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่า วัดเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในด้านวัฒนธรรมและศาสนา ทำให้เป็นจุด

¹อาจารย์ ดร.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

² อาจารย์ ผศ.ดร.หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

³ นักวิชาการศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

สนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า วัดในจังหวัดนครราชสีมาที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีโบราณสถานและศิลปกรรมที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ความร่วมมือจากชุมชนที่ไม่เพียงพอ และการจัดการทรัพยากรที่จำกัด นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคจากการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นและการขาดงบประมาณในการพัฒนา แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา ควรเน้นด้าน 1.โครงสร้างพื้นฐาน โดยการบูรณะศาสนสถานและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก 2.การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3.กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ โดยการใช้สื่อออนไลน์และความร่วมมือกับภาครัฐในการประชาสัมพันธ์ 4.การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการรักษาความสะอาดและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่วัด 5.การอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การพัฒนา, ศักยภาพ, อุปสรรค

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study the cultural tourist attractions of temples in Nakhon Ratchasima Province, 2) to examine the potential, problems, and obstacles in developing these temples into cultural tourist attractions within the province, and 3) to explore guidelines for enhancing these temples as cultural tourist destinations. The research employs a qualitative approach, utilizing in-depth interviews with experts, academics, government representatives, monks, and tourists at three significant temples: Wat Phayap, Wat Phra Narai Maharaj and Wat Sala Loi. The findings of the research reveal that. Cultural Tourist Attractions of Temples in Nakhon Ratchasima: Temples in Nakhon Ratchasima, such as Wat Phra Narai Maharaj, Wat Phayap, and Wat Sala Loi, serve as significant cultural tourist attractions. These temples, with their long histories and valuable architecture, play an important role in the region's culture and religion. They are key destinations for tourists seeking to experience local culture. The potential, problems, and obstacles in developing temples into cultural tourist attractions in Nakhon Ratchasima Province: Temples in Nakhon Ratchasima

possess high potential for development as cultural tourist attractions due to their significant historical sites and valuable art. However, challenges include ineffective promotion, insufficient community cooperation, and limited resource management. Additionally, obstacles such as competition with other tourist destinations and a lack of development funding also exist. The guidelines for developing temples in Nakhon Ratchasima Province as cultural tourist attractions should focus on the following areas: 1) Infrastructure, by restoring religious sites and improving facilities; 2) Community Involvement, by encouraging local communities to participate in the development and management of tourist attractions; 3) Public Relations Strategies, by utilizing online media and collaborating with government agencies for promotion; 4) Environmental Conservation, by maintaining cleanliness and preserving natural resources within the temple areas; and 5) Cultural Preservation, by conserving local culture and organizing cultural activities that attract tourists.

Keywords: Cultural Tourism, Development, Potential, Challenges

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของโลก และมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของหลายประเทศ โดยในบางประเทศ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในสามอันดับแรกของอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุด การท่องเที่ยวช่วยสร้างรายได้จากเงินตราต่างประเทศ การจ้างงาน และการกระจายรายได้ในหลากหลายธุรกิจที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังช่วยลดความตึงเครียด สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้มาเยือนและชุมชนท้องถิ่น ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากการสนับสนุนจากภาครัฐและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การท่องเที่ยวสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง เป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549:12)

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรมและสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมละงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะ

ดังกล่าว เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542:89-92) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตในประเทศต่าง ๆ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความแตกต่างในตลาดโลก โดยการผสมผสานวัฒนธรรมเข้ากับผลิตภัณฑ์และบริการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การท่องเที่ยวประเภทนี้ยังช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมการรักษา มรดกทางวัฒนธรรมโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567)

ในประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาล ทำให้การท่องเที่ยวกลายเป็นหนึ่งในเสาหลักของเศรษฐกิจชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเน้นการเผยแพร่และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และศิลปะท้องถิ่นเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่สร้างรายได้ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักในระดับสากล วัดเป็นศูนย์กลางสำคัญของวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน โดยมีบทบาทเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แหล่งรวบรวมศิลปะ สถาปัตยกรรม และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม วัดในประเทศไทยจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงศาสนาและวัฒนธรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษาและสัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทั้งในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศไทย ด้วยสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน วัดในจังหวัดนครราชสีมา เช่น วัดพระนารายณ์มหาราช วัดพายัพ และวัดศาลาลอย ล้วนเป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และมีศิลปกรรมที่ทรงคุณค่า วัดเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ยังเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น ทำให้วัดเหล่านี้มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด อย่างไรก็ตาม แม้วัดในจังหวัดนครราชสีมาจะมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ขัดขวางการพัฒนาอย่างเต็มที่ ปัญหาสำคัญคือการขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้วัดเหล่านี้ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในกลุ่มนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ การขาดความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่นก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมภายในวัดไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการทรัพยากรที่จำกัดทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากรก็เป็นอีกหนึ่งอุปสรรคที่ทำให้การบำรุงรักษาและการพัฒนาในระยะยาวเป็นไปได้อย่างยากลำบาก นอกจากนี้ วัดในจังหวัดนครราชสีมายังต้องเผชิญกับการแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกจังหวัด ซึ่งมีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้วัดในจังหวัดนครราชสีมาไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร การขาดงบประมาณในการพัฒนาเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคใหญ่ที่ทำให้วัดไม่สามารถพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ทันสมัยและน่าสนใจได้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัดจึงต้องอาศัยการวางแผนที่รอบคอบและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาวัดในจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของวัดเหล่านี้ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อีกทั้งยังเป็นการรักษาและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่าให้คงอยู่ต่อไป การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัดนอกจากจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประเทศชาติแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยเอง การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการค้นหาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและมีคุณค่าต่อชุมชนและสังคมในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมาซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเน้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) เจ้าอาวาสวัด จำนวน 3 รูป 2) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระภิกษุ จำนวน 6 รูป 3) มัคทายกของวัด จำนวน 3 คน 4) นักท่องเที่ยว จำนวน 15 คน 5) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 ราย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 6) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 ท่าน รวมทั้งหมดเป็น 32 รูป/คน ซึ่งถูกคัดเลือกเพื่อให้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมในการศึกษาการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ วัดที่ต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ วัดพายัพ ,วัดพระนารายณ์,วัดศาลาลอย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์ โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมา รวมถึงการวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เครื่องมือที่สำคัญในการวิจัยนี้ประกอบด้วย:

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews): เป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น เจ้าอาวาสวัด ผู้ช่วยเจ้าอาวาส มัคทายก นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และนักท่องเที่ยว เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยพัฒนาแบบสัมภาษณ์จากแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้อง.

2.2 การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาวัด: ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาภาคสนาม.

2.3 การสังเกต (Observation): เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัด โดยการสังเกตจะควบคู่กับการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และลึกซึ้ง.

เครื่องมือเหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา.

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการผ่านการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสรุปและสังเคราะห์ข้อมูลตามสาระสำคัญที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ครอบคลุมถึงการตรวจสอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมถึงศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนา ข้อมูลที่ได้จะถูกเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมาต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่หรือกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี ศิลปกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนหรือประเทศนั้น ๆ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมความเข้าใจและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างผู้คนจากต่างวัฒนธรรม

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่

1. สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม: สิ่งก่อสร้างและศิลปกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและศิลปะ
2. ศาสนสถานและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์: วัด โบสถ์ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา
3. พิพิธภัณฑ์และแกลเลอรี: สถานที่จัดแสดงวัตถุโบราณและศิลปวัตถุที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม
4. โบราณสถานและโบราณคดี: สถานที่ที่มีโบราณสถานหรือการค้นพบทางโบราณคดี
5. อนุสรณ์สถานและสถานที่ประวัติศาสตร์: สถานที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์
6. วิถีชีวิตและประเพณีท้องถิ่น: กิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตและประเพณีของชุมชนท้องถิ่น
7. การท่องเที่ยวเชิงอาหารและเครื่องดื่ม: การเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมาที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา มีจำนวน 3 แห่งดังนี้ คือ 1) วัดพายัพ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย 2) วัดพระนารายณ์มหาราช หรือ วัดกลางนคร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดวรวิหาร 3) วัดศาลาลอย เป็นวัดเก่าแก่ที่ท้าวสุรนารีสร้างขึ้นภายหลังจากรบชนะกองทัพของเจ้าอนุวงศ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วัดพายัพ

ประวัติและความสำคัญ: วัดพายัพเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประมาณปี พ.ศ. 2200 ตั้งอยู่ภายในกำแพงเมืองเก่าของนครราชสีมา วัดนี้เป็นหนึ่งในหกวัดที่สร้างขึ้นพร้อมกับการก่อตั้งเมืองนครราชสีมา มีพระอุโบสถทรงเรือสำเภาที่เป็นเอกลักษณ์ และสิ่งก่อสร้างสำคัญอื่น ๆ เช่น ถ้ำหินงอกหินย้อย หอพระธรรมจักร และอนุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช วัดพายัพมีบทบาทเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม: วัดพายัพมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรมในภูมิภาคนี้ โดยเป็นสถานที่เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุและพระพุทธรูปโบราณที่มีคุณค่า นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพายัพ มีดังนี้

1. สถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่โดดเด่น:

อุโบสถทรงเรือสำเภา: เป็นสถาปัตยกรรมไทยโบราณที่มีเอกลักษณ์ สะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนาและปรีชาธรรมของคนไทยในสมัยอยุธยา ทำให้อุโบสถนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญในการศึกษาและชื่นชมศิลปกรรมไทย

ถ้ำหินงอกหินย้อย: สร้างขึ้นจากหินธรรมชาติและเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณ แสดงถึงการผสมผสานระหว่างธรรมชาติและศาสนา ทำให้ถ้ำนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รวมทั้งความงามทางธรรมชาติและศาสนาเข้าด้วยกัน

กุฏิวาญญักษ์: อาคารทรงไทยที่สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมไทยโบราณ ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปกรรมไทย

2. มรดกทางศาสนาและประวัติศาสตร์:

ปูชนียวัตถุและโบราณวัตถุ: วัดพายัพเป็นที่เก็บรักษาพระบรมสารีริกธาตุและพระพุทธรูปโบราณที่มีคุณค่าในด้านศาสนาและประวัติศาสตร์ ทำให้เป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงกับการสืบทอดและอนุรักษ์มรดกทางศาสนาไทย

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช: สร้างขึ้นเพื่อเชิดชูเกียรติและระลึกถึงสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งเมืองนครราชสีมา ทำให้เป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของเมือง

3. ศูนย์กลางทางศาสนาและการศึกษาวัฒนธรรม:

หอพระธรรมจักรและภาพกระຈกเขียนสี: แสดงถึงการใช้ศิลปกรรมในการเผยแผ่และสอนธรรมะ ทำให้วัดพายัพเป็นศูนย์กลางในการศึกษาและส่งเสริมพระพุทธศาสนา

ต้นพระศรีมหาโพธิ์จากเจดีย์พุทธคยา: สัญลักษณ์ทางศาสนาที่สำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ทำให้วัดพายัพเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางจิตวิญญาณและศาสนา

การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพายัพ

1. สถาปัตยกรรมและศิลปกรรม: วัดพายัพมีการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นไทยและการอนุรักษ์มรดกทางศาสนา

2. ศูนย์กลางทางศาสนาและจิตวิญญาณ: วัดพายัพทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของความศรัทธาและจิตวิญญาณของชุมชน ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวสามารถสักการะและปฏิบัติศาสนกิจได้ที่นี่

3. การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น: วัดพายัพมีบทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยผ่านการศึกษาและกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ รวมถึงการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ

4. ความสำคัญทางประวัติศาสตร์: วัดนี้เป็นอนุสรณ์สถานที่เชิดชูและระลึกถึงบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ทำให้วัดพายัพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสำหรับการศึกษาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

สรุปวัดพายัพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความสำคัญเนื่องจากการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ และศาสนา วัดนี้เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และสัมผัสถึงมรดกทางวัฒนธรรมของไทยในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการชื่นชมศิลปกรรม การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หรือการสืบทอดและอนุรักษ์ศาสนา วัดพายัพจึงเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย.

2. วัดพระนารายณ์มหาราช

ประวัติและความสำคัญ: วัดพระนารายณ์มหาราช ตั้งอยู่กลางเมืองนครราชสีมา เป็นหนึ่งในหกวัดที่สร้างขึ้นภายในกำแพงเมืองนครราชสีมาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ราวปี พ.ศ. 2205 วัดนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและจิตวิญญาณของเมืองนครราชสีมา วัดนี้ยังเป็นที่เก็บอัฐิของท้าวสุรนารี (ย่าโม) ก่อนที่จะย้ายไปยังวัดศาลาลอย และมีการประดิษฐานเทวรู

ปพระนารายณ์สี่กร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระนามผู้สร้างวัดและเมืองนครราชสีมา มีการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะพระอุโบสถที่ตั้งอยู่บนเกาะกลางสระบัว ซึ่งสะท้อนถึงสถาปัตยกรรมแบบกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีศิลปกรรมขอมโบราณที่ประดิษฐานในวัดนี้ เช่น เทวรูปพระนารายณ์สี่กร

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม: วัดนี้มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งและพัฒนา นครราชสีมา และยังเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ชาวนครราชสีมาและนักท่องเที่ยว นิยมมาสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระนารายณ์มหาราช มีดังนี้

วัดพระนารายณ์มหาราชสามารถจัดหมวดหมู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ในหลาย ด้าน ดังนี้:

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอนุสรณ์สถาน (Historical and Memorial Sites)

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช: เป็นอนุสรณ์สถานที่สร้างขึ้นเพื่อเชิดชูและระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้ก่อตั้งเมืองนครราชสีมา

ศาลพระนารายณ์มหาราช: เป็นสถานที่ประดิษฐานเทวรูปพระนารายณ์สี่กร ซึ่งสร้างด้วยหินทรายฝีมือขอม ศาลนี้เป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเมืองนครราชสีมา

2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและจิตวิญญาณ (Religious and Spiritual Sites)

พระอุโบสถ: ตั้งอยู่บนเกาะกลางสระบัว สะท้อนถึงการผสมผสานศิลปกรรมกับธรรมชาติ และเป็นศูนย์กลางของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญ

พระทศพลญาณประทานบาร์มี (หลวงพ่อใหญ่): เป็นพระพุทธรูปสำคัญที่เป็นศูนย์กลางของความศรัทธาและศาสนาของชุมชน

พระเจดีย์: เป็นที่ประดิษฐานอัฐิและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ การมีพระเจดีย์นี้แสดงถึงการเคารพ และการอนุรักษ์มรดกทางศาสนาที่สำคัญ

3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม (Architectural and Artistic Heritage)

พระวิหารหลวง: เป็นวิหารที่ใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน และเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของวัด สะท้อนถึงความยิ่งใหญ่และความศักดิ์สิทธิ์

บันไดพญานาค 7 เศียร: งานปั้นพญานาค 7 เศียรที่ยิ่งใหญ่อลังการ แสดงถึงศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาพุทธ

ผ้าทิพย์พระประธาน: เป็นศิลปกรรมลายรดน้ำที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 มีความละเอียดและสวยงาม สะท้อนถึงทักษะทางศิลปกรรมไทย

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเรียนรู้ (Cultural and Educational Sites)

พระคันธารราษฎร์ หรือ พระปางขอฝน: พระพุทธรูปปางขอฝนที่เป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดนครราชสีมา สะท้อนถึงความเชื่อที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตการเกษตรของชาวบ้าน

ลานทำบุญ: พื้นที่ที่เปิดให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ทำบุญและปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การปล่อยนก ปล่อยปลา หรือการทำบุญถวายสังฆทาน

การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระนารายณ์มหาราช

1. ความหลากหลายทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม: วัดพระนารายณ์มหาราชเป็นแหล่งรวมของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นพระอุโบสถที่ตั้งอยู่บนเกาะกลางสระน้ำ ซึ่งสะท้อนถึงการออกแบบที่ผสมผสานระหว่างธรรมชาติและศิลปกรรมแบบกรุงศรีอยุธยา รวมถึงบันไดพญานาค 7 เศียรและผ้าทิพย์พระประธานที่เป็นตัวแทนของศิลปกรรมไทยที่มีความละเอียดและสวยงาม

2. ศูนย์กลางทางศาสนาและจิตวิญญาณ: วัดนี้เป็นศูนย์กลางของความศรัทธาและจิตวิญญาณของชาวนครราชสีมา โดยมีพระพุทธรูปสำคัญอย่างหลวงพ่อบุญรอดที่เป็นศูนย์กลางในการสักการะและขอพร นอกจากนี้ยังมีศาลพระนารายณ์มหาราชและพระเจดีย์ที่เป็นแหล่งรวมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้วัดเป็นที่เคารพและนับถือของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว

3. การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น: วัดพระนารายณ์มหาราชยังมีบทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พระคันธารราษฎร์ หรือ พระปางขอฝน ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของนครราชสีมา เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตการเกษตรของชาวบ้าน และลานทำบุญที่เป็นสถานที่สำหรับประชาชนและนักท่องเที่ยวในการทำบุญและปฏิบัติศาสนกิจ

4. ความสำคัญทางประวัติศาสตร์: วัดนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นอนุสรณ์สถานของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งเมืองนครราชสีมา นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับท้าวสุรนารี (ย่าโม) วีรสตรีที่มีบทบาทสำคัญในการปกป้องเมืองนครราชสีมา

สรุป วัดพระนารายณ์มหาราชมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น วัดนี้จึงเป็นศูนย์กลางสำคัญสำหรับการศึกษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสและเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและลึกซึ้งของประเทศไทยได้อย่างเต็มที่

3. วัดศาลาลอย

ประวัติและความสำคัญ วัดศาลาลอยถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2370 โดยท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม) และพระยาสุริยเดช สามีของท่าน หลังจากที่ชนะศึกกับกองทัพของเจ้าอนุวงศ์ การสร้างวัดนี้เป็นการตอบแทนศรัทธาที่ท้าวสุรนารีมีต่อพระพุทธศาสนา และเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงความสำเร็จในการปกป้องบ้านเมืองของท่าน

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม: วัดศาลาลอยเป็นสถานที่ที่บรรจุอัฐิของท้าวสุรนารี ทำให้เป็นสถานที่สำคัญในการรำลึกและเชิดชูวีรกรรมของเธอ ซึ่งเป็นวีรสตรีที่มีบทบาทสำคัญในการปกป้องเมืองนครราชสีมาจากการรุกราน วัดนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญและความรักชาติของท้าวสุรนารี ศิลปกรรมที่โดดเด่น คือ พระอุโบสถของวัดศาลาลอยที่มีรูปทรงเรือสำเภาได้คลีน ถือเป็นศิลปกรรมที่ไม่เหมือนใครและได้รับรางวัลดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ การออกแบบนี้สะท้อนถึงการต่อสู้และความมุ่งมั่นของท้าวสุรนารีในการปกป้องบ้านเมือง

วัดศาลาลอยมีความสำคัญในทางสังคม ศูนย์กลางทางศาสนาและจิตวิญญาณ เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวนครราชสีมา โดยเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนา วัดนี้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนที่ชาวบ้านมารวมตัวกันเพื่อสักการะและทำบุญ เป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของนครราชสีมา เป็นสถานที่ที่ผู้คนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวีรกรรมของท้าวสุรนารี และเป็นที่รู้จักในฐานะสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดศาลาลอย มีดังนี้

วัดศาลาลอย สามารถจัดหมวดหมู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ในหลายด้าน ดังนี้:

1. สถาปัตยกรรมและศิลปกรรมทางศาสนา (Architectural and Artistic Heritage)

พระอุโบสถ (หลังใหม่): เป็นสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นด้วยรูปทรงเรือสำเภาได้คลีน ซึ่งเป็นศิลปกรรมที่ได้รับรางวัลดีเด่น

พระอุโบสถ (หลังเก่า): สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมไทยโบราณที่คงความดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี

สวนยี่มและน้ำตกจำลอง: เป็นพื้นที่พักผ่อนที่ผสมผสานธรรมชาติและศิลปกรรมในวัด

2. อนุสรณ์สถานและประวัติศาสตร์ (Memorials and Historic Sites)

รูปปั้นและเจดีย์บรรจุอัฐิย่าโม: เป็นสถานที่รำลึกและเชิดชูวีรกรรมของท้าวสุรนารี สัญลักษณ์แห่งความกล้าหาญของชาวนครราชสีมา

3. วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณี (Folk Culture and Traditions)

เพลงโคราช: การแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวนครราชสีมาและเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีท้องถิ่น

4. ศาสนสถานและสัญลักษณ์ทางศาสนา (Religious and Symbolic Sites)

ท้าวเวสสุวรรณ: เทพที่ชาวไทยเคารพนับถือในการปกป้องภัยและนำพาความเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติศาสนกิจ

5. ศาสนสถานและวัฒนธรรมชุมชน (Religious and Community Cultural Sites)

กิจกรรมการทำบุญของวัด: รวมถึงการถวายสังฆทาน การแก้บน และการทำบุญอื่นๆ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและความเชื่อทางศาสนาของชาวบ้าน

การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดศาลาลอย

1. ความสำคัญทางประวัติศาสตร์: วัดศาลาลอยมีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม) วีรสตรีผู้มีบทบาทสำคัญในการปกป้องเมืองนครราชสีมา วัดนี้ถูกสร้างขึ้นหลังจากท้าวสุรนารีได้รับชัยชนะในการศึก วัดจึงเป็นสถานที่ที่มีความหมายทางประวัติศาสตร์อย่างมาก เป็นที่เคารพสักการะและเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์และเผยแพร่เรื่องราวของท้าวสุรนารี

2. สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น: พระอุโบสถหลังใหม่ที่มีลักษณะเป็นเรือสำเภาได้กลายเป็นศิลปกรรมที่ไม่เหมือนใครในประเทศไทย และได้รับรางวัลดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ การออกแบบที่มีเอกลักษณ์นี้ทำให้วัดศาลาลอยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมไทย

3. ความสำคัญทางศาสนาและจิตวิญญาณ: วัดศาลาลอยเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชาวนครราชสีมา โดยเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนาและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้าวสุรนารี วัดนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและความศรัทธาของชุมชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนและการรักษาประเพณีท้องถิ่น

4. การเป็นอนุสรณ์สถานและการรักษาความทรงจำ: วัดศาลาลอยเป็นที่บรรจุอัฐิของท้าวสุรนารี ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวนครราชสีมาและนักท่องเที่ยวทั่วไป การที่อัฐิของท่านถูกเก็บรักษาไว้ในวัดนี้ทำให้วัดเป็นสถานที่สำคัญในการรำลึกถึงและเชิดชูวีรกรรมของท้าวสุรนารี

5. การจัดงานประเพณีและกิจกรรมทางวัฒนธรรม: วัดศาลาลอยเป็นสถานที่จัดงานประเพณีและเทศกาลสำคัญ เช่น งานเฉลิมฉลองท้าวสุรนารี ซึ่งมีความสำคัญต่อชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ในสังคม งานเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน แต่ยังช่วยรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่

สรุป วัดศาลาลอยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผสมผสานระหว่างประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และศาสนาได้อย่างลงตัว ทุกองค์ประกอบในวัด

สะท้อนถึงความหลากหลายและความงดงามของวัฒนธรรมไทย ทำให้วัดศาลาลอยเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้และสัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าในประเทศไทย

3. แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา

1. การพัฒนาศาสนสถาน เน้นการอนุรักษ์และบูรณะศาสนสถานเดิมแทนการสร้างใหม่ เว้นแต่ในกรณีจำเป็น ออกแบบสถานที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จัดระเบียบวัดให้สะอาด ร่มรื่น และสร้างพื้นที่สำหรับชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ใช้หลักการใช้อย่างประหยัด 3 R

2. การพัฒนาบุคลากร ฝึกอบรมบุคลากร เยาวชน และชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายมัคคุเทศก์และผู้ช่วยงานวัดส่งเสริมการปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและความรับผิดชอบของบุคลากร สนับสนุนการศึกษาพระภิกษุและบุคลากรในระดับปริญญา รวมถึงพัฒนาทักษะด้านภาษาและการแนะนำวัด ใช้หลักธรรมปาปนิคสูตร 3, หลักไตรสิกขา 3 และหลักสังคหวัตถุ 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3. การพัฒนากิจกรรมภายในวัด จัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมปฏิบัติธรรมเสริมสร้างจิตใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกิจกรรมวัดเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน ใช้หลักธรรมพละ 5 และ หลักอิทธิบาท 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

4. การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในวัด และสร้างความร่วมมือกับชุมชน วัดควรช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชน เช่น มอบทุนการศึกษาและตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิต ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

5. การประชาสัมพันธ์ ใช้โซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีใหม่ในการประชาสัมพันธ์วัด เช่น Facebook, Line และสร้างเว็บไซต์ของวัด ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์แทนการใช้ป้ายแบบดั้งเดิมเพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้กว้างขวาง ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

6. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอบรมพระภิกษุและประชาชนเรื่องสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้สวยงาม ดึงดูดนักท่องเที่ยว และเน้นการท่องเที่ยวผ่านวิถีชุมชน ใช้หลักอทิปปัจฉยา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

7. ด้านอื่นๆ ดูแลความสะอาดและร่มรื่นของวัด สร้างอัตลักษณ์ชัดเจนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เน้นการพัฒนามาก่อนการพัฒนาวัตถุ เพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาวัด

แนวทางการตลาดและข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว

1. เน้นการเชื่อมโยงเรื่องราวท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมท้องถิ่น
2. การพัฒนาช่องทางการชำระเงินและโครงสร้างพื้นฐานในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
3. ใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ และเน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเช่น Generation Y ที่ชอบแชร์ประสบการณ์ในสื่อออนไลน์
4. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เพลงโคราชและการจัดทำคู่มือท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบขนส่งสาธารณะ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดนครราชสีมา วัดในจังหวัดนครราชสีมา มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีโบราณสถานและศิลปกรรมที่สำคัญ เช่น วัดศาลาลอย วัดพระนารายณ์มหาราช และวัดพายัพ ซึ่งมีความโดดเด่นทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลิกา เจริญศิลป์ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสามารถเป็นจุดขายสำคัญได้ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ พิมาย และอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี

2. ศักยภาพ ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดในนครราชสีมา มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่เผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น การขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ความร่วมมือจากชุมชนที่ไม่เพียงพอ และการจัดการทรัพยากรที่จำกัด นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคจากการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นและการขาดงบประมาณในการพัฒนา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูภาวนาวชิรคุณ (วชิรินทร์ วชิรธมโม) (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยพบว่าปัญหาหลัก ๆ ในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการขาดการสนับสนุนและการขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเน้นการอนุรักษ์ศาสนสถานและภูมิทัศน์ การฝึกอบรม

บุคลากร การสร้างความร่วมมือกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาในงานวิจัยของประสิทธิ์ ศิริประภาณุกุล(2564)ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการอนุรักษ์วัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชมวัดที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับการศึกษาในงานวิจัยของ นพดล ทองไพบูลย์(2563)ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษา วัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2549). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมการท่องเที่ยว.(2567). <https://www.dot.go.th>. (สืบค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2567).
- นพดล ทองไพบูลย์ (2563). *การวิเคราะห์ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสิทธิ์ ศิริประภาณุกุล(2564).การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูภาวนาวชิรคุณ (วัชรินทร์ วชิรธมโม). (2563). รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลย์ลิกา เจริญศิลป์. (2565). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา*.วารสารการท่องเที่ยวไทย, ปีที่ 10, ฉบับที่ 2 : 45-60.